

Delegering av forsøk med valgordninger, kl § 24, 7. ledd

Sammendrag

Det er foretatt en endring i kirkeloven § 24, 7. ledd som åpner for forsøk med valgordninger. Bestemmelsen gir Kirkemøtet myndighet til å godkjenne forsøk og fastsette nærmere vilkår for det enkelte forsøk. Denne myndigheten ønskes delegert til Kirkerådet.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet er glad for at Kirkerådet satte i gang forskjellige typer forsøk ved menighetsrådsvalget 2005 ut fra de signaler som Kirkemøtet 2003 hadde gitt.
2. Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å godkjenne forsøk og fastsette nærmere vilkår for forsøk med hjemmel i kl § 24, 7. ledd

Saksorientering

Bakgrunn

Med virkning fra 1. juni 2005 ble kirkeloven § 24, 7. ledd tilføyd med følgende ordlyd:

”Kirkemøtet kan uten hinder av bestemmelsene i loven her godkjenne forsøk med stemmerettsalder ned til 15 år, valgperiode på to år og direkte valg av kirkelig fellesråd og bispedømmeråd. Nærmere vilkår for det enkelte forsøk fastsettes av Kirkemøtet.”, jfr Ot.prp. nr 30, inst.O. nr 62 og Besl. O. nr 58 (2004-2005).

Bakgrunnen for lovendringen var bl.a. arbeidet med de kirkelige reformer og valgordningene.

Kirkemøtet 2003

Ved Kirkemøtets behandling av sak KM 06/03 om menighetsrådsvalget 2005 ble bl.a. følgende vedtatt:

2b) Alternativ valgordning med valg hvert annet år på halvparten av menighetsrådet kan benyttes av de menigheter som ønsker det ved valget i 2005

3. Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ overfor departementet med sikte på en endring i kirkeloven § 4 slik at ungdom som i det år det stemmes vil ha fylt 15 år får stemmerett fra og med menighetsrådsvalget 2005. Kirkemøtet ber også departementet vurdere muligheten for også å gjøre ungdom som har fylt 15 år i valgåret, valgbare.

5. Eventuelle endringer i valgreglene som følge av disse tiltakene ikke faller inn under den delegasjon som Kirkemøtet allerede har gitt til Kirkerådet, jf regelverket §§ 15.2 – 15.4, legges frem for Kirkemøtet 2004.

6. Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ overfor departementet for å få en utvidet forsøkshjemmel utover den som i dag finnes i kirkeloven § 5.

Oppfølging av Kirkemøtets vedtak

Kirkerådet fulgte opp Kirkemøtets vedtak ved å sende brev til departementet med momenter og forslag til endringer i kirkeloven. Det ble her gjort rede for bakgrunnen for de ønskede endringene. I tillegg til vedtakets pkt 3 gjaldt dette også for forsøk med direkte valg til fellesråd og bispedømmeråd. (KM 05/04) (Momentene er i stor grad gjengitt i Ot.prp. nr 30)

Kirkerådet fokusert bl.a. på hvorvidt kl § 5 ga tilstrekkelig hjemmel for å sette i gang forsøk ved valget 2005 før eventuelle endringer i kirkeloven ble endelig vedtatt. Adgangen til å drive forsøk etter kl § 5, siste ledd gjelder dersom det vil innebære avvik fra lovens bestemmelser om organisering av soknets organer, oppgavefordelingen mellom disse og deres sammensetning. De endringene som det ble fremmet forslag om kunne vanskelig sies å falle inn under denne bestemmelsen. Departementet skriver at ”denne forsøksheimelen er for snever til å kunne omfatte dei forsøka som nå er aktuelle”. (Ot.prp. nr 30 s. 2) Dette gjorde det nødvendig at det kom en ny hjemmel som åpnet for denne type forsøk.

Da Kirkemøtet 2003 behandlet aktuelle prøveordninger, hadde en regnet med at de prinsipielle sidene med hensyn til prøveordningene og rammene for en utvidet forsøkshjemmel, eventuelt en lovendring, ville være klarlagt før Kirkemøtet 2004, slik at Kirkemøtet 2004 kunne ta stilling til aktuelle forsøk og fastsette nærmere vilkår og omfang for forsøkene, eventuelt at Kirkemøtet ville anse det hensiktsmessig å delegere til Kirkerådet å fastsette nærmere retningslinjer. Siden Ot.prp. nr 30 først forelå etter Kirkemøtet 2004 og den endelige lovendringen ble sanksjonert 29. april 2005, så Kirkerådet seg nødt til å gjøre noe dersom det skulle bli mulig å gjøre forsøk ved valget 2005. Saken om Kirkelige valg 2005/2006 – prøveordninger (KR 24/05) ble derfor tatt opp til behandling på Kirkerådets møte i mars 2005.

Forsøk ved valget 2005?

I saksdokumentet (KR 24/05) ble det drøftet om Kirkerådet prinsipielt kan godkjenne forsøk uten at Kirkemøtet formelt har fattet vedtak om delegering av denne myndigheten til Kirkerådet.

I følge forslaget, og nå lovendringen, er det Kirkemøtet som godkjenner og fastsetter nærmere vilkår for det enkelte forsøk. Siden Kirkemøtet ikke møtes før etter at menighetsrådsvalget er gjennomført, vil det være for sent å fastsette retningslinjer og godkjenne forsøk ved valget i 2005. Dersom det kun er Kirkemøtet som kan fastsette nærmere retningslinjer vil eventuelle prøveordninger eller forsøk måtte utsettes til menighetsrådsvalget i 2009. Selv om forslaget ikke uten videre kunne tolkes slik at den gir Kirkerådet hjemmel til å godkjenne forsøk, ble det spørsmål om Kirkerådet likevel kunne eller burde gjøre det.

I utgangspunktet er det nødvendig med en konkret delegering, men ut fra betraktningen om at Kirkerådet fungerer som Kirkemøtet mellom møtene (kl § 25 (2)), særlig i saker som av tidsmessig og andre årsaker må behandles og en ikke kan vente til Kirkemøtet er samlet, vil det være Kirkerådet som må fatte vedtak.

På bakgrunn av de merknader og vedtak fra Kirkemøtet 2003, fant Kirkerådet at det ville være i samsvar med Kirkemøtets ønsker og intensjoner at Kirkerådet fulgte opp saken og utarbeidet nærmere vilkår for forsøksområder som Kirkemøtet hadde uttalt ønsker om.

Kirkerådet fattet i sak KR 24/05 følgende vedtak:

1. *Kirkerådet er glad for at departementet har fulgt opp Kirkemøtets ønske om å få en forsøkshjemmel som åpner for ulike forsøk med valgordninger i kirken.*
2. *Dersom Stortinget åpner for forsøk med valg hvert annet år på halvparten av medlemmene og for forsøk med stemmerettsalder ned til 15 år, anser Kirkerådet at Kirkemøtets vedtak og merknader vedrørende disse prøveordningen var såpass entydige at Kirkerådet på dette grunnlag kan godkjenne forsøk og fastsette nærmere vilkår slik at det kan gjennomføres forsøk ved valget i 2005.*
  - *Kirkerådet mener at omfanget av antall menigheter som gis anledning til å delta i prøveordningen med valg hvert annet år, bør begrenses.*
  - *Kirkerådet åpner for at alle menighetsråd som gjør vedtak om det, gis anledning til å delta i forsøk med å gi stemmerett til medlemmer som fyller 15 år i valgåret*

- *Kirkerådet finner det formålstjenlig å delegere til AU å fastsette nærmere retningslinjer og vilkår for forsøkene nevnt i pkt. 2, i samsvar med de føringer som er gitt i rundskriv nr. 9/2004 og de momenter som fremkom på møtet.*
  - *Kirkerådet delegerer til direktøren å godkjenne konkrete forsøk nevnt i pkt. a.*
3. *Kirkerådet ber om at det blir utarbeidet en rapport/orientering om forsøksprosjektene som legges fram for Kirkemøtet i 2005. Sekretariatet bes vurdere på hvilken måte evalueringen skal gjennomføres.*

I tillegg ble det bestemt at det på grunn av usikkerhet med hensyn til grunnlag for å fatte vedtak om direkte valg til fellesråd og bispedømmeråd og av hensyn til administrasjonens ressurssituasjon, ikke skulle gjennomføre forsøk med direkte valg. Kirkemøtets signaler på dette feltet var heller ikke så entydige, og forsøk med direkte valg ville trenge nærmere utredning. Styringsgruppa for kirkelige reformer var også noe tilbakeholdne med slike forsøk. Kirkerådet sendte brev til alle menighetsråd og fellesråd og ba fellesråd som var interessert i dette om å melde seg, men det var få som meldte seg.

Kirkerådets arbeidsutvalg fattet i sak KR/AU 7/05 følgende vedtak:

- *Alle menigheter som ønsker det kan gjøre forsøk med valg hvert annet år på halvparten av medlemmene. Menighetsrådet fatter vedtak, og menighetsmøtet bør gis anledning til å uttale seg om ordningen.*
- *Menigheter som deltar må være villige til å avholde valg både 2007 og 2009. Forsøksperioden avsluttes 2011.*
- *Kandidatlistene settes opp i henhold til bestemmelsene i valgreglene § 7.1., og velgerne kan gjøre endringer på valglisten i samsvar med reglene i § 11.5:
Navnene på kandidatene settes opp i prioritert rekkefølge. De som får flest stemmer er valgt for 4 år og de som følger deretter i stemmetall er valgt for 2 år. De som blir valgt som varamedlemmer, er valgt for 2 år. (Alle som blir valgt som varamedlemmer vil altså kun være valgt for 2 år.)*
- *Menighetsrådet innberetter utfallet av valget på det ordinære innberetningsskjemaet "Innberetning om valg av menighetsråd", jf. valgreglene § 12.5.*
- *Nærmere veiledning om gjennomføring av prøveordningen og om evaluering av ordningen forestås av bispedømmerådet.*

Pga tidspress overfor menighetene, og ønske om å innfri Kirkemøtets føringer, ble en slik løsning valgt.

Delegering

For fremtiden må det foreligge en formell delegering fra Kirkemøtet for at Kirkerådet skal kunne godkjenne forsøk etter kl § 24, 7.ledd.

Departementet problematiserer ikke at det kan skje en delegering fra Kirkemøtet til Kirkerådet.

I Ot.prp. nr. 30 uttaler departementet i forhold til eventuelle konsekvenser:

”For Kyrkjerådet vil lovforslaget om forsøksverksemd kunne medføre ein del ekstra administrativt arbeid, men dette er likevel så avgrensa at Kyrkjerådet må kunne handtere det innanfor ramma av ordinær tildeling av budsjettmidlar.” Dette er et moment som taler for at det er Kirkerådet som skal ha det faktiske arbeidet for gjennomføringen av forsøkene.

Selv om det er usikkerhet omkring forsøk med direkte valg til fellesråd og bispedømmevalg, anses det riktig å foreta delegering av hele forsøkshjemmelen i kl § 24, 7. ledd. Kirkerådet vil imidlertid beklage at forsøkshjemmelen er såpass snever og lite generell, at den ikke åpner for andre typer forsøk.

På bakgrunn av erfaringer ved valget i 2005, bes Kirkerådet vurdere om det er områder som det kan være særlig aktuelt å gjøre forsøk med ved neste valg, for eksempel forsøk med kortere valgperiode. Dette må sees i forbindelse med Gjønnnes-utvalgets innstilling. Tilsvarende gjelder for direkte valg til bispedømmeråd i 2006 og direkte valg til fellesråd i 2009. Kirkerådet er foreløpig usikker på å åpne for forsøk med direkte valg siden dette må ses i forbindelse med ønsket om gjennomgående representasjon fra menighetsråd og fellesråd til bispedømmeråd.

Godkjenning av forsøk

Ved gjennomføringen av forsøkene i forbindelse med valget 2005 ble det som følge av tidspress innført generell tillatelse til gjennomføring dersom menighetsrådet i den enkelte menighet fattet vedtak om dette. Direkte valg ble det imidlertid ikke åpnet for. For fremtidige valg må det drøftes hvorvidt Kirkemøtet skal sette vilkår eller retningslinjer for gjennomføring av forsøk, da kanskje spesielt i forhold til direkte valg til fellesråd og bispedømmeråd, eller om dette også bør delegeres til Kirkerådet. Det bør også vurderes om det skal åpnes for videredelegering til Kirkerådets direktør å fastsette retningslinjer innefor de ulike forsøksområdene.